

5. Юридична енциклопедія: В 6 т./ Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998. – Т. 2: Д–Н. – 1999. – С. 710.
6. Контрольні функції парламенту: український та зарубіжний досвід. – Інформаційно-аналітичне дослідження./ За ред. Ковриженко Д.С. – К.: Програма сприяння парламенту України, 2006. – С. 84.
7. Бойко Р.І. Питання вдосконалення парламентського контролю щодо надходження податків до Державного бюджету України / Р.І.Бойко // Проблеми державно-правової реформи в Україні: Збірник наукових праць/випуск третій/. – К., 1997. – с. 34 – 40.
8. Приходько С.Г. Вдосконалення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина // Парламентська реформа: теорія та практика: Збірник наук. праць. Вип. 6 /Голова ред. кол. Опришко В.Ф. – К: Верховна Рада України. Ін-т законодавства, 2001. – С. 241.
9. Погорілко В.Ф., Ставнійчук М.І., Федоренко Г.О. Український парламентаризм // Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / За ред. Ю.С. Шемшученко. – К., 2001. – С. 113.
10. Органи державної влади України / За ред. В.Ф. Погорілка: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. – 592 с.

Науковий керівник: *О.Б. Ковальчук, к. ю. н., доцент
кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП
Національного університету «Львівська політехніка»*

ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ільницька І.Л.

студентка II курсу

*Навчально-Наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Українська державність має тисячолітню історію, але наука державного будівництва власне тільки починає формуватись. Становлення України як суверенної правової держави потребує вивчення широкого кола державно-правових проблем з урахуванням вітчизняного державотворення і зарубіжного досвіду регулювання організаційно-правових відносин.

Незважаючи на те, що модель політичної системи України закріпила домінуючу роль парламенту у системі здійснення влади, проблеми інституційної неефективності Верховної Ради України

залишаються актуальними. Зокрема, це стосується складнощів підтримувати конструктивний діалог з іншими суб'єктами прийняття державно-владних рішень, недосконалості законодавчого процесу, низької ефективності механізмів політичної відповідальності народних депутатів України [1, с 10]. Відповідно очікувана парламентська реформа повинна передбачити три основні напрями, а саме: представницька роль парламенту; законодавчий процес; контрольні функції парламенту.

Завданням парламентської реформи в Україні є не тільки побудова раціональної системи законодавчої діяльності, формування оптимальної структури Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади, єдиного представницького органу Українського народу, а й удосконалення його правового статусу. Під час парламентської реформи має бути розв'язане широке коло питань, пов'язаних зі становленням Верховної Ради України передусім як професійного парламенту. Водночас слід займатись і створенням науково обґрунтованої комплексної системи управління законодавчим процесом, яка забезпечувала б планомірність, послідовність і системність у здійсненні законодавчої діяльності в Україні [2].

Здійснення організаційних заходів парламентської реформи або ж розробку та подальше прийняття конкретних законодавчих актів, внесення змін до чинного законодавства безпосередньо передбачають і деякі норми чинної Конституції 1996 р. Якщо вести мову про організаційні заходи, то тут насамперед слід оптимально вибудувати систему комітетів Верховної Ради України, раціонально розмежувати їх компетенцію [3, с. 693].

Двопалатні парламенти стали закономірним результатом втілення доктрини європейського класичного конституціоналізму. Якщо у XVIII ст. двопалатні парламенти були відображенням соціальних, насамперед класових компромісів між тогочасною феодалною аристократією та новонародженою буржуазією, у XX ст. вони відображали особливості федеративного державного устрою, то у XXI ст. існування двопалатних парламентів переважно обумовлюється необхідністю удосконалення їх законодавчої діяльності та оптимізації системи стримувань і противаг між гілками влади. Так, нині двопалатні парламенти ефективно діють у

Великобританії, Бельгії, Ірландії, Іспанії, Італії, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Франції та інших країнах [4].

Політико-правові реалії сьогодення засвідчують перспективність закріплення в оновленому Основному Законі бікамеральної моделі парламентаризму. Існуюча нині система формування депутатського корпусу за закритими виборчими списками політичних партій та їх блоків ставить під сумнів реалізацію принципів представницької демократії в українському парламенті, позбавляючи представництва у парламенті інтересів територіальних громад на загальнонаціональному рівні.

Пропонується верхню палату парламенту, яка за європейською та американською історичною традицією (Польща, США, Франція та ін.) може називатися сенатом, формувати за мажоритарною виборчою системою. Її кількісний склад повинен визначатися з огляду на особливості адміністративно-територіального устрою України та чисельність територіальних громад в різних регіонах України і може складати 70-90 депутатів. Нижня палата Верховної Ради України (Національні збори) має формуватись за пропорційною виборчою системою і формулювати у законодавчому органі волю народу, опосередковану політичними партіями та їх блоками. Її кількісний склад визначатиметься покладеними на цю палату функціями та повноваженнями і може становити до 300 депутатів.

Запровадження бікамералізму має на меті не лише удосконалення принципів і порядку формування Верховної Ради України або ж поліпшення якісного складу депутатського корпусу. Двопалатний парламент повинен змінити зміст механізму державної влади в Україні, оптимізувати існуючу нині систему стримувань і противаг між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади [5, с. 22].

Верхня палата Верховної Ради України, поряд із законодавчою діяльністю, дає згоду на призначення Президентом України керівників незалежних контрольно-наглядових, регуляторних органів і органів зі спеціальною компетенцією та формування складу відповідних органів, а також призначення військового командування, керівництва

розвідувальних і спеціальних слідчих органів, підзвітних Президентові України та підконтрольних сенатові.

Нижня палата Верховної Ради України має забезпечити формування Кабінету Міністрів України на основі партійного представництва.

Удосконалення Основного Закону дозволить, поряд з питаннями організації Верховної Ради України, вирішити низку інших проблем, пов'язаних з діяльністю національного парламенту. Йдеться про посилення предметної компетенції парламенту, доцільність перебування народних депутатів України у складі органів, не пов'язаних з законодавчою роботою, зокрема, у Вищій раді юстиції, у Раді Національного банку України тощо. Адже розпорошення зусиль депутатського корпусу ослаблює основне призначення парламенту в державі – творити і приймати закони [6, с. 168].

Конституції всіх парламентських республік передбачають обов'язкове отримання урядом довіри парламенту (процедура називається «інвеститура уряду»). У разі неотримання останньої уряд має право порушити питання перед Президентом про розпуск парламенту або призначення нових виборів. Отже, уряд несе відповідальність лише перед парламентом, що свідчить про парламентський спосіб формування, функціонування та відповідальності уряду. Одним із завдань для України є розмежування політичної відповідальності між главою держави та урядом [7, с. 61].

Варто відзначити, що діюча Конституція України створює передумови для підміни парламенту парламентською більшістю, адже на конституційному рівні визначено лише статус парламентської більшості, тоді як статус тих депутатів, які до неї не входять, залишився конституційно невизначеним, що в умовах відсутності відповідної законодавчої бази і демократичної практики поваги до прав меншості може створити передумови для усунення меншості від будь-якого впливу на прийняття важливих державних рішень парламентом.

1. Дашковська О.Р. Конституційний статус і взаємодія гілок державної влади в Україні // Проблеми активізації конституційно-правових досліджень і вдосконалення викладання конституційного права: Зб. наук. статей. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 1999. – С. 30.

2. Електронний ресурс ОБСЄ 2002-2015 «Держінформ'юст».

3. Іваненко Г.В. Деякі проблеми сучасного конституціоналізму в Україні. // Актуальні проблеми політики. Збірник наукових праць. – Одеса, 2002. – Вип. 13. – С. 693-697.

4. Пігенко В. Парламентська більшість і коаліції у демократичних країнах Заходу // <http://www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog/analit/pigenko.htm>

5. Добродумов П. Про реформу політичної системи України // Право України. – 2003. – № 5. – С. 22.

6. Баймуратов М. О., Сліденко І. Д. Формування парламенту України: до пошуку оптимальної виборчої системи // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К., 2009. – Вип. 44. – С. 168.

7. Петришин О., Протасова В. Конституційна форма державного правління: до пошуку оптимальної моделі в Україні // Вісник Академії правових наук України. – 2008. – № 3 (54). – С. 61.

Науковий керівник: *О.Б. Ковальчук, к. ю. н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП Національного університету «Львівська політехніка»*

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ОСОБИ НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Лазурко О. Б.

магістр історичного факультету

Львівського національного університету

імені Івана Франка

Відповідно до ч. 2 ст. 3 Конституції України «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави» [1]. Одним, із визначальних обов'язків нашої держави є забезпечення умов і можливостей реалізації права людини і громадянина на правову допомогу.

Стаття 59 Конституції України проголошує, що «кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура» [1].